

**SVET
EVROPSKE UNIJE**

**Bruselj, 4. decembra 2003 (13.04)
(OR. en)**

15634/03

**COHOM 47
PESC 762
CIVCOM 201
COSDP 731**

OPOMBA

od:	Političnega in varnostnega odbora (PVO)
za:	Coreper/Svet
Zadeva:	Smernice EU o otrocih v oboroženih spopadih

1. At its meeting on 4 December, the Political and Security Committee (PSC) agreed on the text of “EU Guidelines on Children and Armed Conflict”, prepared by the Council Working Party on Human Rights (COHOM). PSC also took note of the advice on these guidelines prepared by the Committee on Civilian aspects of Crisis Management (CIVCOM) and the Military Committee (EUMC).
2. Coreper is invited to:
 - examine the EU Guidelines on Children and Armed Conflict as set out in Annex at its meeting on 4 December 2003,
 - recommend that the Council approves these Guidelines as an A-item at its meeting on 8/9 December 2003.

SMERNICE EU O OTROCIH V OBOROŽENIH SPOPADIH

I. OTROCI V OBOROŽENIH SPOPADIH

1. Kot kažejo ocene, je v oboroženih spopadih samo v zadnjem desetletju življenje izgubilo več kot dva milijona otrok, še dodatnih šest milijonov pa je bilo telesno poabljenih. Zaradi spopadov ostanejo otroci brez staršev, skrbnikov, osnovnih socialnih storitev, zdravstvenega varstva in izobrazbe. Okoli dvajset milijonov otrok je razseljenih ali beguncev, spet drugi so žrtve zajetij talcev, ugrabitev ali trgovine z ljudmi. Sistemi beleženja rojstev in pravosodni sistemi za mladoletnike razpadajo. Ocene kažejo, da v vsakem trenutku v spopadih sodeluje najmanj 300.000 otrok vojakov.
2. Otroci imajo po koncu spopadov posebne kratko- in dolgoročne potrebe, ki zadevajo na primer izsleditev družinskih članov, odškodnino in ponovno vključitev v družbo, psihosocialne rehabilitacijske programe, sodelovanje pri razorožitvi, demobilizacijske in reintegracijske programe ter prehodne pravosodne sisteme.
3. Zdi se, da storilci kaznivih dejanj nad otroki v veliko primerih ostajajo nekaznovani, v nasprotju s predpisi mednarodnega humanitarnega prava in Rimskega statuta Mednarodnega kazenskega sodišča.
4. Konvencija o otrokovih pravicah je bila ratificirana skoraj po vsem svetu, nikakor pa se povsod ne uporablja. Zlasti v oboroženih spopadih otroci neizmerno trpijo na najrazličnejše načine in to na njih pušča dolgotrajne posledice. Posledice oboroženih spopadov na prihodnje generacije lahko izzovejo nadaljevanje in ponovni pojav spopadov. Namen Izbirnega protokola h Konvenciji o otrokovih pravicah glede udeležbe otrok v oboroženih spopadih je bil zoperstaviti se takemu stanju.

II. NAMEN

5. Spodbujanje in varstvo otrokovih pravic je prednostna naloga politike EU glede človekovih pravic. Evropska unija (EU) meni, da je obravnavanje vprašanja otrok v oboroženih spopadih izredno pomembno, ker je prihodnost odvisna od otrok in ker imajo ti pravice, določene v Konvenciji o otrokovih pravicah, njenih izbirnih protokolih ter drugih mednarodnih in regionalnih instrumentih o človekovih pravicah. EU skuša s poudarjanjem pomena ukrepov EU na tem področju okrepiti ozaveščenost o tem vprašanju, tako znotraj EU kot tudi zunaj nje.
6. EU se zavezuje, da bo na učinkovit in izčrpen način preučila kratko-, srednje- in dolgoročne posledice oboroženih spopadov na otroke, pri čemer bo uporabila številna orodja, ki jih ima na razpolago, ter gradila na preteklih in sedanjih dejavnostih (pregled ukrepov EU v Prilogi I). Cilj EU je doseči, da bodo tretje države in nedržavni akterji izvajali mednarodne predpise in standardov o človekovih pravicah in predpise humanitarnega prava ter regionalnih in mednarodnih pravnih instrumentov o človekovih pravicah (v Prilogi II) ter sprejeli učinkovite ukrepe za zaščito otrok pred posledicami oboroženih spopadov, kot tudi, da bodo prenehali izkoriščati otroke v vojskah in oboroženih skupinah in odpravili nekaznovanje.

III. NAČELA

7. EU temelji na načelih svobode, demokracije, spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter pravne države. Ta načela so skupna vsem državam članicam. Spoštovanje človekovih pravic je eden od ključnih ciljev skupne zunanje in varnostne politike (SZVP), ki vključuje evropsko varnostno in obrambno politiko (EVOP). Spoštovanje človekovih pravic je prav tako del politike Skupnosti v zvezi s trgovino, razvojnim sodelovanjem in humanitarno pomočjo.
8. Spodbujanje in varstvo pravic vseh otrok je prednostna naloga EU in njenih držav članic. EU se pri svojem prizadevanju za zagotavljanje varstva otrok, ki so jih prizadeli oboroženi spopadi, ravna po ustreznih mednarodnih in regionalnih predpisih in standardih o človekovih pravicah in humanitarnem pravu, med drugim tudi po tistih iz Priloge II.

9. EU podpira delo ustreznih akterjev, zlasti generalnega sekretarja ZN, posebnega predstavnika generalnega sekretarja za otroke v oboroženih spopadih, Unicefa, Razvojnega sklada ZN za ženske (UNIFEM), Urada visokega komisariata ZN za človekove pravice (OHCHR), Urada visokega komisariata ZN za begunce (UNHCR), Programa ZN za razvoj (UNDP), Odbora za otrokove pravice, Odbora za človekove pravice, Sveta Evrope, Urada za demokratične institucije in človekove pravice (ODIHR) v okviru OVSE in posebnih mehanizmov ZN ter drugih ustreznih akterjev, kot so Mednarodni odbor Rdečega križa (ICRC), Mreža za človekovo varnost in organizacije civilne družbe. EU bo proaktivno sodelovala s temi akterji in prispevala k zagotavljanju krepitve obstoječih mednarodnih zaščitnih ukrepov za otrokove pravice in njihovega učinkovitega izvajanja.

IV. SMERNICE

Redno spremljanje, poročanje in ocenjevanje tvorijo podlago za prepoznavanje razmer, v katerih so potrebni ukrepi EU. Kar zadeva operacije za krizno upravljanje, ki jih vodi EU, se bo odločalo za vsak primer posebej, ob čemer se bo upoštevala možnost dodelitve pooblastila za posebne ukrepe ter sredstva in zmogljivosti, ki jih ima EU na razpolago.

A. Spremljanje in poročanje

10. Vodje misij EU, vodje misij civilnih operacij, vojaški poveljniki EU (prek strukture poveljevanja) ter posebni predstavniki EU bodo v svojih rednih poročilih in ob ustreznih priložnostih navedli analizo posledic spopadov ali groženj spopadov za otroke. Ta poročila morajo obravnavati zlasti nasilje nad otroki in zlorabo otrok, novačenje in razporejanje otrok s strani oboroženih sil in skupin, uboje in pohabljanje otrok, napade na šole in bolnišnice, onemogočanje dostopa humanitarne pomoči, spolno nasilje in nasilje nad otroki na podlagi spola, ugrabitve otrok in ukrepe, ki so jih zadevne strani sprejele za boj proti navedenemu. V svoja redna poročila bodo po potrebi vključili periodično oceno vplivov in učinkov ukrepov EU na otroke, udeležene v spopadih. Izkušnje, pridobljene v operacijah EU za krizno upravljanje, lahko pristojnim delovnim skupinam služijo kot še en pomemben vir informacij, pod pogojem da ti podatki niso zaupni.

11. Komisija bo Svet in države članice opozarjala na ustrezna poročila s tega področju ter zagotovila dodatne informacije, kadar bo to ustrezno in potrebno, o projektih, ki jih financira Skupnost in so namenjeni otrokom v oboroženih spopadih ter rehabilitaciji po končanih spopadih. Države članice bodo k temu pregledu prispevale tako, da bodo zagotovile informacije o dvostranskih projektih na tem področju.

B. Ocena in priporočila za ukrepe

12. Delovna skupina Sveta za človekove pravice (COHOM) bo v tesnem sodelovanju z drugimi ustreznimi delovnimi skupinami na podlagi zgoraj navedenih poročil in drugih primernih informacij, kot so poročila in priporočila generalnega sekretarja ZN (vključno s seznamom strani, udeleženih v oboroženih spopadih, ki novačijo ali izkoriščajo otroke, priloženim letnemu poročilu Varnostnega sveta ZN o otrocih v oboroženih spopadih), posebnega predstavnika generalnega sekretarja za otroke v oboroženih spopadih, Unicefa, posebnih mehanizmov ZN in organov, ustanovljenih s pogodbami o človekovih pravicah, pa tudi nevladnih organizacij, v rednih časovnih presledkih opredelila razmere, v katerih so potrebni ukrepi EU, zlasti v kriznih razmerah, ki zahtevajo takojšnjo pozornost, ter pripravila priporočila za take ukrepe na ustrezni ravni (PVO/Coreper/Svet).

C. Orodja EU za ukrepanje v odnosih s tretjimi državami

EU ima na razpolago številna orodja za ukrepanje. Gradila bo na obstoječih pobudah, da bi tako utrdila, okrepila in pospešila ukrepe EU za otroke, ki so jih prizadeli v oboroženi spopadi (glej Prilogo I). Poleg tega ima EU med drugim na razpolago naslednja orodja:

13. Politični dialog: Element človekovih pravic kot sestavni del političnega dialoga med EU in tretjimi državami ter regionalnimi organizacijami vključuje, kadar je to ustrezno, vse vidike pravic in dobrobiti otrok v obdobju pred spopadi, med njimi in po njih.

14. Demarše: EU bo pripravljala demarše in dajala javne izjave, s katerimi bo ustrezne tretje države pozivala, naj sprejmejo učinkovite ukrepe za zagotovitev zaščite otrok pred posledicami oboroženih spopadov, prenehajo izkoriščati otroke v vojskah in oboroženih skupinah ter odpravijo nekaznovanje. Posebni predstavniki EU in vodje misij bodo zadolženi, da to vprašanje po potrebi še naprej rešujejo z nedržavnimi akterji. EU pa se bo, kadar bo to ustrezno, odzvala tudi na dosežen pozitiven napredek.
15. Večstransko sodelovanje: Skupnost je v projekte financiranja v zvezi z otroki v oboroženih spopadih vključena na številnih področjih, zlasti v okviru projektov za razorožitev, demobilizacijo, ponovno vključitev v družbo in rehabilitacijo, ter v okviru humanitarne pomoči. Komisija bo opredelila možnosti za razširitev take podpore, na primer v povezavi s svojimi strateškimi dokumenti držav in vmesnimi pregledi. Države članice bodo prav tako skrbale, da bodo prednostne naloge, določene v teh smernicah, vključene tudi v njihovih dvostranskih projektih sodelovanja.
16. Operacije za krizno upravljanje: Pri procesu načrtovanja je treba ustrezno obravnavati vprašanje zaščite otrok. V državah, v katerih je EU vključena v operacije za krizno upravljanje, in ob upoštevanju pooblastil, dodeljenih za operacijo, ter sredstev in zmogljivosti, ki jih ima EU na razpolago, je treba pri operativnem načrtovanju, če je to primerno, upoštevati posebne potrebe otrok, zlasti ranljivost deklic. Pri uresničevanju ustreznih resolucij Varnostnega sveta ZN bo EU, kadar bo sprejemala ukrepe za vzdrževanje miru in varnosti, posebno pozornost posvečala zaščiti, dobrobiti in pravicam otrok v oboroženih spopadih.
17. EU si bo z uporabo različnih orodij, ki jih ima na razpolago, prizadevala za to, da bi bile posebne potrebe otrok upoštevane tako pri ukrepih zgodnjega opozarjanja in preventivnih pristopih, kot tudi v dejanskih primerih oboroženih spopadov, mirovnih pogajanjih in mirovnih sporazumih, pri čemer bo poskrbela, da za storjena kazniva dejanja nad otroki ne bo podeljena nobena amnestija, pa tudi v fazah obnove, rehabilitacije, ponovnega vključevanja v družbo in dolgoročnega razvoja po končanih spopadih. V tem smislu bo EU uporabila izkušnje, pridobljene v okviru sistema ZN in regionalnih organizacij, ter gradila na njih. Še posebej ranljivi so deklice, begunski, razseljeni, ločeni in ugrabljeni otroci, otroci, okuženi s HIV/AIDS, invalidi, otroci, ki so žrtve spolne zlorabe, ter pridržani otroci.

18. Usposabljanje: Pri izvajanju usklajenega koncepta usposabljanja EU na področju kriznega upravljanja je treba upoštevati implikacije teh smernic.
19. Drugi ukrepi: EU bi lahko preučila možnost uporabe drugih orodij, ki jih ima na razpolago, kot je na primer uvedba ciljno naravnanih ukrepov.

V. IZVAJANJE IN SPREMLJANJE

20. COHOM se nadalje zaprosi, da:
- a) nadzira izvajanje ukrepov EU, sprejetih v skladu s temi smernicami, in v ta namen opredeli vse potrebne podrobnosti, da bi lahko začeli izvajati odstavek 12. V zvezi s tem gre za sklicevanje na sklepe Sveta za splošne zadeve z dne 25. junija 2001, v katerih je poudarjeno, da morajo biti ukrepi Skupnosti skladni s celoto ukrepov EU;
 - b) spodbuja in nadzira vključevanje vprašanja otrok v oboroženih spopadih v vse ustrezne politike in ukrepe EU;
 - c) opravlja stalni pregled izvajanja teh smernic v tesnem sodelovanju z ustreznimi delovnimi skupinami, posebnimi predstavniki, vodji misij, vodji misij civilnih operacij in vojaškimi poveljniki EU (prek strukture poveljevanja);
 - d) še naprej preučuje, kadar je to ustrezno, druge načine sodelovanja z ZN ter drugimi mednarodnimi in regionalnimi medvladnimi organizacijami, nevladnimi organizacijami in podjetji, ki delujejo na tem področju;
 - e) vsako leto poroča PVO o doseženem napredku pri izpolnjevanju ciljev, določenih v teh smernicah;
 - f) Svetu predloži oceno teh smernic dve leti po njihovem sprejetju, skupaj z ustreznimi priporočili za izboljšave ali posodobitve;

- g) na podlagi tega preuči možnost ustanovitve kontaktne točke (na primer posebne skupine strokovnjakov ali posebnega predstavnika), s čimer bi zagotovili izvajanje teh smernic v prihodnosti.

=====

Ukrepi EU na področju otrok v oboroženih spopadih (OKVIRNI SEZNAM)

Instrumenti SZVP

1. Sklepi Sveta z dne 10. decembra 2002 (dok. 15138/02, str. 9)
2. Skupna stališča o človekovih pravicah in dobrem upravljanju v Afriki (98/350/SZVP)
3. Skupna stališča o Ruandi, Somaliji, Sierri Leone, Zimbabveju, DR Kongo, Nigeriji, Liberiji, Angoli, Kubi (vključno z uvedbo ciljnih sankcij v nekaterih izmed teh primerov)
4. Skupno stališče o Mednarodnem kazenskem sodišču (2001/433/SZVP, kakor je bilo spremenjeno s Skupnim stališčem 2002/474/SZVP)
5. Skupni ukrepi (DR Kongo, Južna Osetija, Bosna in Hercegovina, različni posebni predstavniki) in skupne strategije (Rusija, Ukrajina, sredozemsko območje)
6. Pravila EU o ravnanju pri izvozu orožja, ki so bila sprejeta 8. junija 1998. Tekoče dejavnosti za uvedbo nadzora nad izvozom paravojaške opreme po vsej EU
7. Skupno stališče o konfliktnih diamantih in Uredba Sveta o izvajanju sistema potrjevanja procesa Kimberley za mednarodno trgovino s surovimi diamanti (dok. 15328/02)
8. Smernice za politiko EU do tretjih držav glede mučenja in drugih krutih, nečloveških ali poniževalnih kaznih ali ravnanja (dok. 7369/01) in delovni dokument za izvajanje smernic (dok. 15437/02)
9. Smernice Evropske unije glede smrtnih kazni (dok. 9199/98)
10. Smernice Evropske unije glede dialogov o človekovih pravicah (dok. 14469/01)

Krizno upravljanje (EVOP)

11. Sklepi Sveta z dne 16. junija 2003 o operaciji Artemis v Bunii, DR Kongo (dok. 10369/03)
12. Operacije za krizno upravljanje v Bosni in Hercegovini in Nekdanji jugoslovanski republiki Makedoniji
13. Sklepi Sveta glede deklaracije EU in ZN o njunem sodelovanju pri kriznem upravljanju (dok. 12875/03)
14. Sklepi Sveta z dne 21. julija 2003 o sodelovanju med EU in ZN pri kriznem upravljanju: zaščita državljanov v operacijah za krizno upravljanje, ki jih vodi EU (dok. 11439/03)
15. Osnutek smernic o zaščiti državljanov v operacijah za krizno upravljanje, ki jih vodi EU (dok. 14805/03)

16. Celovit koncept EU za misije na področju pravne države v okviru kriznega upravljanja, vključno s prilogami (dok. 9792/03)
17. Izvajanje programa EU za preprečevanje nasilnih spopadov (dok. 10680/03). Ta program določa različne pobude EU, sprejete v okviru preprečevanja spopadov, vključno z usposabljanjem uradnikov.
18. Uskladitev usposabljanja za civilne vidike kriznega upravljanja in rekrutiranja v EU (dok. 11675/1/03) in Skupna merila za usposabljanje za civilne vidike upravljanja EU (dok. 15310/03)
19. ES je prispevala k povečanju zmogljivosti ZN na področjih, kot so hitra razporeditev, usposabljanje ter razorožitev, demobilizacija in ponovna vključitev v družbo. Komisija in enota sekretariata Sveta za načrtovanje politike in zgodnje opozarjanje sta tudi pripravili "kazalce spopadov" (sezname o nadzoru nad državami v težkih razmerah). Primer takega programa je sodelovanje z Afriško unijo za izboljšanje njene zmogljivosti za mirno razrešitev spopadov in neposredno "desk-to-desk" sodelovanje s partnerskimi državami, ki zajema posebne sektorje, kot so nezakonit izvoz lesa in vodnih virov.

Instrumenti Skupnosti (razvojno sodelovanje, trgovina, humanitarna pomoč)

20. Resolucija Sveta o družbeni odgovornosti podjetij (dok. 5049/03)
21. Različni trgovinski sporazumi in sporazumi o sodelovanju, zlasti Sporazum o partnerstvu AKP - EU iz Cotonouja, vsebujejo posebne odstavke o otrocih, preprečevanju spopadov in človekovih pravicah.
22. Pomoč ranljivim otrokom in njihova zaščita se obravnavata v širšem okviru odprave revščine, torej v okviru razvojnega sodelovanja ES. Otroci so pomembna ciljna skupina za zunanjo pomoč, zlasti pri sektorskih politikah, kot sta izobraževalna in zdravstvena politika. ES financira številne dejavnosti, povezane z otroki, s pomočjo ECHO, ERS in Evropske pobude za demokracijo in človekove pravice (EIDHR).
23. Pomoč otrokom, vpletenim v oborožene spopade, in njihova zaščita potekata prek številnih programov Skupnosti. Spodbujanje otrokovih pravic je bila ena od prednostnih nalog, ki so se financirale v okviru Evropske pobude za človekove pravice in demokracijo leta 2001, ter je vključeno v financiranje za obdobje med letoma 2002 in 2004.

24. Dejavnosti, povezane z otroki, so bile leta 2003 ena izmed treh prednostnih nalog za strategijo ECHO. ECHO je v preteklosti podpiral humanitarne dejavnosti, katerih sestavni del je bila pomoč otrokom. Primeri projektov iz let 2001 in 2002 so: projekti demobilizacije, rehabilitacije in ponovnega vključevanja v družbo (Uganda), zdravstveni in prehranski projekti (Sudan, Kolumbija, Palestina), psihosocialna pomoč (Sierra Leone, Sudan, Zahodni breg, Gaza in Libanon), financiranje šol v taboriščih za razseljene osebe (med drugim DR Kongo, Sudan, Sierra Leone, Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija), izsleditev družin in njihova ponovna združitev (Kolumbija).
25. ECHO je prav tako financiral raziskovalne in ozaveševalne dejavnosti organizacije "Save the Children", belgijskega Rdečega križa in drugih ustanov, razmišlja pa tudi o podpori pobudi Unicefa za boljšo razpoložljivost kakovostnih podatkov o otrocih, ki so jih prizadeli oboroženi spopadi.

Ukrepi v okviru večstranskih forumov

26. Resolucije o otrokovih pravicah, ki jih EU vsako leto, skupaj z Južnoameriško in karibsko skupino (GRULAC), predstavi Komisiji za človekove pravice Tretjemu odboru Generalne skupščine ZN. Te resolucije vsebujejo odstavke o otrocih v oboroženih spopadih.
27. Izjave in prispevki EU k Varnostnemu svetu, Generalni skupščini ZN, Komisiji za človekove pravice in izrednemu zasedanju Generalne skupščine ZN (UNGASS) (8.–10. maj 2002) ter soglasju iz Monterreya

Evropski parlament

28. EP je Svet pozval, naj v svojem Letnem poročilu za leto 2003 (sprejetem septembra) sprejme omejeno strategijo o otrocih v oboroženih spopadih.
29. Skupna parlamentarna skupščina EU-AKP je resolucijo o otrocih v oboroženih spopadih sprejela na svojem zasedanju 12. oktobra v Rimu, po poročilu, ki sta ga pripravila dva njena člana in je bilo objavljeno junija 2003.

Ustrezni mednarodni in regionalni instrumenti

Otrokove pravice

- Konvencija o otrokovih pravicah, 1989
- Izbirni protokol II h Konvenciji o otrokovih pravicah glede udeležbe otrok v oboroženih spopadih, 2002
- Izbirni protokol I h Konvenciji o otrokovih pravicah glede prodaje otrok, otroške prostitucije in otroške pornografije, 2002
- Afriška listina o pravicah in zaščiti otrok, 1990
- Konvencija 182 MOD o prepovedi najhujših oblik dela otrok in takojšnjem ukrepanju za njihovo odpravo, 1999

Mednarodno humanitarno pravo, begunci in notranje razseljene osebe

- Ženevska konvencija o ravnanju z vojnimi ujetniki, 1949
- Ženevska konvencija o zaščiti civilnih oseb v času vojne, 1949
- Dopolnilni protokol k ženevskim konvencijam z dne 12. avgusta 1949 o zaščiti žrtev mednarodnih oboroženih spopadov (Protokol I), 1978
- Dopolnilni protokol k ženevskim konvencijam z dne 12. avgusta 1949 o zaščiti žrtev nemednarodnih oboroženih spopadov (Protokol II), 1977
- Konvencija o statusu beguncev, 1951
- Protokol o statusu beguncev, 1967
- Vodilna načela o notranji razseljenosti, 1998

Mednarodno kazensko pravo

- Rimski statut Mednarodnega kazenskega sodišča, 2002
- Spremenjen statut Mednarodnega sodišča za sodni pregon oseb, odgovornih za hujše kršitve mednarodnega humanitarnega prava, storjene na območju nekdanje Jugoslavije od leta 1991, 1993 (kakor je bil spremenjen leta 1998, 2000, 2002)
- Statut Mednarodnega kazenskega sodišča za Ruando, 1994

Resolucije Varnostnega sveta

- Resolucija Varnostnega sveta 1261 (1999)
- Resolucija Varnostnega sveta 1314 (2000)
- Resolucija Varnostnega sveta 1379 (2001)
- Resolucija Varnostnega sveta 1460 (2003)
